

भारत सरकार

विधि व न्याय मंत्रालय

वर्णभेद-विरोधी (संयुक्त राष्ट्रे अभिसंधी) अधिनियम, १९८१

(१९८१ चा अधिनियम क्रमांक ४८)

[१९ मार्च २००४ रोजी यथाविद्यमान]

The Anti-Apartheid (United Nations Convention) Act, 1981

(Act No. 48 of 1981)

[As in force on the 19th March 2004]

संचालक, शासन मुद्रण व लेखनसामग्री, महाराष्ट्र शासन, मुंबई ४०० ००४ यांनी भारत सरकारच्या वतीने
मुद्रित व प्रकाशित केले

२००७

[किंमत : रुपये ८.००]

प्राक्कथन

या आवृत्तीत, दिनांक १९ मार्च २००४ रोजी यथाविद्यमान असलेला दि अँन्टी-अपार्थेड (युनायटेड नेशन्स कन्व्हेंशन) अँक्ट, १९८१ याचा मराठीतील प्राधिकृत पाठ दिलेला आहे. हा पाठ भारताचे राजपत्र, असाधारण, भाग बारा, अनुभाग १, खंड १३, अंक २, दिनांक १४ ऑक्टोबर २००४ यात पृष्ठ १७६ ते १७७ मध्ये प्रकाशित करण्यात आला होता. हा प्राधिकृत मराठी पाठ, प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, १९७३ याच्या कलम २, खंड (क) अन्वये राष्ट्रपतींच्या प्राधिकाराने प्रकाशित करण्यात आला होता आणि अशा रीतीने प्रकाशित करण्यात आल्यानंतर हा पाठ, उक्त अधिनियमाचा प्राधिकृत मराठी पाठ म्हणून समजण्यात आला आहे.

नवी दिल्ली,
दिनांक १४ ऑक्टोबर २००४.

टी. के. विश्वनाथन,
सचिव, भारत सरकार.

P R E F A C E

This edition of the The Anti-Apartheid (United Nations Convention) Act, 1981 as on the 19th March 2004 contains the authoritative text of that Act in Marathi which was published in *Gazette of India, Extraordinary, Part XII, Section 1, No. 2, Vol. 13, dated 14th October 2004* on pages 176 to 177.

This authoritative text was published under the authority of the President under section 2, clause (a) of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 and on such publication it became the authoritative text of that Act in Marathi.

New Delhi,
Date 14th October 2004.

T. K. VISWANATHAN,
Secretary to the Government of India.

(एक)

वर्णभेद-विरोधी (संयुक्त राष्ट्रे अभिसंधी) अधिनियम, १९८१

कलमांचा क्रम

कलमे

१. संक्षिप्त नाव व विस्तार.
२. वर्णभेदाच्या गुन्हास अवरोध व गुन्हाविरुद्ध शिक्षा याबाबतचा आंतरराष्ट्रीय अभिसंधी लागू करणे.
३. आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगारीस जबाबदार असण्याबद्दल शिक्षा.
४. कंपनी, संघटना किंवा संस्था यांनी केलेले अपराध.
५. संपरीक्षेचे ठिकाण.
६. अटक करण्यासाठी किंवा खटला भरण्यासाठी केंद्र सरकारची पूर्वमंजूरी.
७. प्रत्यर्पण अधिनियमाबाबतच्या तरतुदी.

अनुसूची.

वर्णभेद-विरोधी (संयुक्त राष्ट्रे अभिसंधी) अधिनियम, १९८१

(१९८१ चा अधिनियम क्रमांक ४८)

(१९ मार्च, २००४ रोजी यथाविद्यमान)

[१८ डिसेंबर, १९८१]

वर्णभेदाच्या गुन्हास अवरोध व गुन्हाविरुद्ध शिक्षा याबाबतचा आंतरराष्ट्रीय अभिसंधी अंमलात आणण्याकरिता अधिनियम.

ज्याअर्थी, संयुक्त राष्ट्रांच्या सर्वसाधारण सभेकडून ३० नोव्हेंबर, १९७३ रोजी वर्णभेदाच्या गुन्हास अवरोध व गुन्हाविरुद्ध शिक्षा याबाबतचा आंतरराष्ट्रीय अभिसंधी अंगिकारण्यात आला होता ;

आणि ज्याअर्थी, भारताने उक्त अभिसंधी अंगीकृत केल्याने तो अंमलात आणण्यासाठी तरतूद करणे आवश्यक आहे ;

त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या बतिसाव्या वर्षी संसदेकडून पुढीलप्रमाणे अधिनियमित होवो :—

संक्षिप्त नाव व विस्तार.

१. (१) या अधिनियमास, “वर्णभेद-विरोधी (संयुक्त राष्ट्रे अभिसंधी) अधिनियम, १९८१” असे म्हणावे.

(२) त्याचा विस्तार संपूर्ण भारतभर आहे.

२. (१) अन्य कोणत्याही कायद्यात याविरुद्ध काहीही अंतर्भूत असेल तरी, अनुसूचीत निर्दिष्ट केलेल्या, वर्णभेदाच्या गुन्हास अवरोध व गुन्हाविरुद्ध शिक्षा याबाबतच्या आंतरराष्ट्रीय अभिसंधीच्या तरतुदींना भारतामध्ये विधीचे बळ असेल.

वर्णभेदाच्या गुन्हास अवरोध व गुन्हाविरुद्ध शिक्षा याबाबतचा आंतरराष्ट्रीय अभिसंधी लागू करणे.

(२) केंद्र सरकार, उक्त अभिसंधीच्या अनुसूचीत निर्दिष्ट केलेल्या तरतुदीमध्ये रीतसर केलेल्या व स्वीकारलेल्या कोणत्याही सुधारणेशी सुसंगत अशाप्रकारे ती अनुसूची, वेळोवेळी राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे सुधारित करील.

(३) पोटकलम (२) अन्वये काढलेली प्रत्येक अधिसूचना, ती काढण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर, संसदेच्या दोन्ही सभागृहांपुढे ठेवण्यात येईल.

३. अनुसूचीत निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे, उक्त अभिसंधीच्या अनुच्छेद तीन अन्वये, आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगारीस जबाबदार असलेल्या अशा प्रत्येक व्यक्तीस, मृत्युदंडाची किंवा जन्मठेपेची किंवा १० वर्षांपर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या कारावासाची शिक्षा करण्यात येईल आणि ती द्रव्यदंडाच्या शिक्षेसदेखील पात्र असेल.

आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगारीस जबाबदार असण्याबद्दल शिक्षा.

स्पष्टीकरण.—या कलमाच्या प्रयोजनार्थ, उक्त अभिसंधीच्या अनुच्छेद तीनच्या खंड (क) मधील “अनुच्छेद दोन” च्या निर्देशाचा अर्थ, त्या अभिसंधीच्या अनुच्छेद दोनच्या अनुसूचीत निर्दिष्ट केलेल्या तरतुदींचा निर्देश, असा लावण्यात येईल.

४. जेथे या अधिनियमाखालील अपराध एखाद्या कंपनीकडून किंवा संघटनेकडून किंवा संस्थेकडून, करण्यात आला असेल तेथे, अपराध झाला तेव्हा त्या कंपनीची, संघटनेची किंवा, यथास्थिति, संस्थेची प्रभारी किंवा त्यास जबाबदार असलेली किंवा तिचे कामकाज किंवा कार्ये पार पाडण्यास जबाबदार असलेली प्रत्येक व्यक्ती, अपराधाबाबत दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि तिच्याविरुद्ध कार्यवाही करण्यास व त्यानुसार शिक्षा करण्यास पात्र असेल :

कंपनी, संघटना किंवा संस्था यांनी केलेले अपराध.

परंतु, अशा कोणत्याही व्यक्तीने जर तो अपराध आपल्या नकळत झाला किंवा असा अपराध होऊ नये म्हणून आपण योग्य ती खबरदारी घेतली होती असे सिद्ध केले तर, ती कलमातील कोणत्याही गोष्टीमुळे या अधिनियमाखाली तरतूद केलेल्या कोणत्याही शिक्षेस पात्र असणार नाही.

स्पष्टीकरण.—या कलमाच्या प्रयोजनार्थ, “कंपनी” याचा अर्थ, कोणताही निगम निकाय, असा आहे आणि त्यात भागीदारी संस्थेचा किंवा इतर व्यक्तिसंघाचा अंतर्भाव आहे.

संपरीक्षेचे ५. कलम ३ खाली अपराध करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीची, ती ज्या ठिकाणी अपराध करताना ठिकाण. आढळली त्या ठिकाणी किंवा केंद्र सरकार या संदर्भात राजपत्रात प्रसिद्ध केलेल्या सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे निदेश देईल अशा अन्य ठिकाणी, त्या अपराधाबाबत संपरीक्षा करता येईल.

अटक करण्यासाठी किंवा खटला भरण्यासाठी केंद्र सरकारची पूर्वमंजूरी. ६. कलम ३ खालील कोणत्याही अपराधाबाबत केंद्र सरकारच्या किंवा ते या संदर्भात लेखी आदेशाद्वारे प्राधिकृत करील, अशा अधिकाऱ्याच्या किंवा प्राधिकरणाच्या पूर्वमंजूरीशिवाय कोणत्याही व्यक्तीला अटक करता येणार नाही किंवा तिच्यावर खटला भरता येणार नाही.

प्रत्यर्पण अधिनियमाबाबतच्या तरतुदी. ७. प्रत्यर्पण अधिनियम, १९६२ (१९६२ चा ३४) च्या प्रयोजनार्थ कलम ३ खालील अपराध हा राजकीय स्वरूपाचा अपराध असल्याचे मानण्यात येणार नाही.

अनुसूची

(कलमे २ व ३ पहा)

वर्णभेदाच्या गुन्हास अवरोध व गुन्हाविरुद्ध शिक्षा याबाबत विधीचे बळ असलेल्या आंतरराष्ट्रीय अभिसंधीच्या तरतुदी.

[* * * * *]

अनुच्छेद दोन

वर्तमान अभिसंधीच्या प्रयोजनार्थ, "वर्णभेदाचा गुन्हा" ही संज्ञा, जीमध्ये दक्षिण आफ्रिकेत प्रचलित असल्याप्रमाणे, वांशिक अलगीकरणाच्या व भेदभावाच्या धोरणाचा व प्रथांचा अंतर्भाव आहे, व्यक्तींच्या एका वांशिक गटाकडून दुसऱ्या वांशिक गटावर वर्चस्व प्रस्थापित करणे व ते चालू ठेवणे आणि त्यांच्यावर पद्धतशीर जुलूम करणे, यासाठी केलेल्या, पुढील अमानवी कृत्यांना लागू असेल :-

(क) एखाद्या वांशिक गटातील अथवा गटांतील व्यक्तीला किंवा व्यक्तींना,-

(एक) वांशिक गटातील किंवा गटांतील व्यक्तीचा खून करून ;

(दोन) वांशिक गटातील किंवा गटांतील व्यक्तींच्या स्वातंत्र्याची किंवा प्रतिष्ठेची गळचेपी करून अथवा त्यांचा छळ करून अथवा त्यांना क्रूर, अमानवी किंवा मानहानीकारक वागणूक किंवा शिक्षा देऊन त्यांना गंभीर शारीरिक किंवा मानसिक इजा पोचवून ;

(तीन) वांशिक गटातील किंवा गटांतील व्यक्तींना मनमानी अटक करून किंवा अवैधरीत्या कारावासात टाकून,-

त्यांच्या जगण्याच्या अधिकारापासून आणि व्यक्तिस्वातंत्र्यापासून वंचित ठेवणे.

(ख) एखाद्या वांशिक गटाचे किंवा गटांचे संपूर्ण किंवा अंशतः अस्तित्व नष्ट होईल अशा प्रकारची जीवनपद्धती त्या गटावर किंवा गटांवर बुद्धिपुरस्सर लादणे,

[* * * * *]

(ड) एखाद्या वांशिक गटातील किंवा गटांतील व्यक्तींना, विशेषतः वेठबिगार म्हणून राबवून त्यांची पिळवणूक करणे ;

(च) वर्णभेदाला विरोध करणाऱ्या संघटनांचे आणि व्यक्तींचे त्या कारणास्तव मूलभूत अधिकार व स्वातंत्र्य हिरावून घेऊन त्यांना उत्पीडित करणे.

अनुच्छेद तीन

जेव्हा जेव्हा व्यक्ती, संघटना व संस्था यांचे सदस्य आणि राज्याचे प्रतिनिधी, मग ते ज्या राज्यात कृत्य केलेले आहे त्या राज्यात राहणारे असोत अथवा अन्य कोणत्याही राज्यातील असोत,-

(क) वर्तमान अभिसंधीच्या अनुच्छेद दोनमध्ये नमूद केलेले कृत्य करतील, ते करण्यात सहभागी होतील, प्रत्यक्षपणे चेटावणी देतील किंवा त्याचा कट करतील ;

(ख) वर्णभेदाचा गुन्हा करण्यासाठी प्रत्यक्ष अपप्रेरणा, प्रोत्साहन किंवा सहकार्य देतील,-

तेव्हा तेव्हा ते, आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगारीस त्या मागील हेतू कोणताही असो, जबाबदार असतील.

[* * * * *]

THE A

abetment
aparthei
arbitrar
associat
authori
bodily
body c
comp
conve
co-op
crim
deg
del
de
di
d
e

THE ANTI-APARTHEID (UNITED NATIONS CONVENTION) ACT, 1981

वर्णभेद-विरोधी (संयुक्त राष्ट्रे अभिसंधी) अधिनियम, १९८१

इंग्रजी-मराठी शब्दसूची

abetment	अपप्रेरण	[schedule (article III) (b)]
apartheid	वर्णभेद	[title]
arbitrary	मनमानी	[schedule (article II) (a) (III)]
association of individuals	व्यक्तिसंघ	[sec. 4 (exp.)]
authority	प्राधिकरण	[sec. 4 (exp.)]
bodily	शारीरिक	[schedule (article II) (a) (II)]
body corporate	निगमनिकाय	[sec. 4 (exp.)]
company	कंपनी	[sec. 4 (exp.)]
convention	अभिसंधी	[title]
co-operation	सहकार्य	[schedule (article III) (b)]
crime of apartheid	वर्णभेदाचा गुन्हा	[schedule (article II)]
degrading	मानहानीकारक	[schedule (article II) (a) (II)]
deliberately	बुद्धिपुरस्सर	[schedule (article II) (b)]
denial	वंचित ठेवणे	[schedule (article II) (a)]
dignity	प्रतिष्ठा	[schedule (article II) (a) (II)]
domination	वर्चस्व	[schedule (article II)]
encouragement	प्रोत्साहन	[article III (b)]
established	प्रस्थापित	[schedule (article II)]
exploitation	पिळवणूक	[schedule (article II) (e)]
fine	द्रव्यदंड	[sec. 2]
firm	भागीदारी संस्था	[sec. 4 exp.]
forced labour	वेठबिगार	[schedule (article II) (e)]
freedom	स्वातंत्र्य	[schedule (article II)]
fundamental rights	मूलभूत अधिकार	[schedule (article II) (F)]
in charge	प्रभारी	[sec. 4]
inhuman	अमानवी	[schedule (article II)]
imprisonment for life	जन्मठेप	[sec. 3]
international convention	आंतरराष्ट्रीय अभिसंधी	[sec. 2(I)]
infringement	गळचेपी	[schedule (article II)]
liable	पात्र	[sec. 4]
liberty	व्यक्तिस्वातंत्र्य	[schedule (article II) (a) (II)]
living conditions	जीवन पद्धती	[schedule (article II) (b)]
mental harm	मानसिक इजा	[schedule (article II) (a) (II)]
oppression	जुलूम	[schedule (article II)]

गी अपराध करताना
सर्वसाधारण किंवा
करता येईल.

त लेखी आदेशाद्वारे
णत्याही व्यक्तीला

ील अपराध हा

आंतरराष्ट्रीय

त प्रचलित
व्यक्तींच्या
रणे आणि
:-

ी करून
किंवा

धरीत्या

गरची

वून

र

persecution	उत्पीडन	[schedule (article II) (F)]
political character	राजकीय स्वरूप	[sec. 7]
practised	प्रचलित	[schedule (article II)]
previous sanction	पूर्वमंजूरी	[sec. 6 (M.N.)]
prosecution	खटला	[sec. 6]
racial	वांशिक	[schedule (article II)]
racial group	वांशिक गट	[schedule (article II) (a)]
segregation	अलगीकरण	[schedule (article II)]
suppression	अवरोध	[preamble]
systematically	पद्धतशीर	[schedule (article II)]
to adopt	अंगीकार करणे	[preamble]
to incite	चेतावणी देणे	[schedule (article III) (a)]
torture	छळ	[schedule (article II) (a) (II)]
treatment	वागणूक	[schedule (article II) (a) (II)]
without one's knowledge	नकळत	[sec. 4 (exp.)]

अपप्रेरणा
अभिसंधी
अमानवी
अलगीकरण
अवरोध
अवैध
अंगीकार
आंतररा
उत्पीडन
कंपनी
खटल
गळ
चेत
छळ
ज
ज

D (F)]

)]

a)]

)]

(II)]

II)]

वर्णभेद-विरोधी (संयुक्त राष्ट्रे अभिसंधी) अधिनियम, १९८१

THE ANTI-APARTHEID (UNITED NATIONS CONVENTION) ACT, 1981

मराठी-इंग्रजी शब्दसूची

अपप्रेरणा	abetment	[अनुच्छेद तीन (ख)]
अभिसंधी	convention	[शीर्षक]
अमानवी	inhuman	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
अलगीकरण	segregation	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
अवरोध	suppression	[उद्देशिका]
अवैध	illegal	[अनुसूची अनुच्छेद (दोन) (क) (तीन)]
अंगीकार करणे	to adopt	[उद्देशिका]
आंतरराष्ट्रीय अभिसंधी	international convention	[कलम २(१)]
उत्पीडन	persecution	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (च)]
कंपनी	company	[कलम ४ स्पष्टी]
खटला	prosecution	[कलम ६]
गळचेपी	infringement	[अनुसूची अनुच्छेद दोन (क) (दोन)]
चेतवणी देणे	to incite	[अनुच्छेद तीन (क)]
छळ	torture	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]
जन्मठेप	imprisonment for life	[कलम ३]
जीवन पद्धती	living conditions	[अनुसूची (अनुच्छेद) दोन (ख)]
जुलूम	oppression	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
द्रव्यदंड	fine	[कलम ३]
नकळत	without one's knowledge	[कलम ४ स्पष्टी]
निगमनिकाय	body corporate	[कलम ४ स्पष्टी]
पद्धतशीर	systematically	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
पात्र	liable	[कलम ४]
पिळवणूक	exploitation	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (ड)]
पूर्वमंजूरी	previous sanction	[कलम ६ (स.टी.)]
प्रचलित	practised	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
प्रतिष्ठा	dignity	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]
प्रभारी	in charge	[कलम ४]
प्रस्थापित	established	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
प्राधिकरण	authority	[कलम ४ स्पष्टी]
प्रोत्साहन	encouragement	[अनुच्छेद तीन (ख)]
बुद्धिपुरस्सर	deliberately	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (ख)]
भागीदारी संस्था	firm	[कलम ४ स्पष्टी]
मनमानी	arbitrary	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (तीन)]
मानसिक इजा	mental harm	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]
मानहानीकारक	degrading	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]

मूलभूत अधिकार	fundamental rights	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (च)]
राजकीय स्वरूप	political character	[कलम ७]
वर्चस्व	domination	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
वर्णभेद	apartheid	[शीर्षक]
वर्णभेद गुन्हा	crime of apartheid	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
वागणूक	treatment	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]
वेठबिगार	forced labour	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (ड.)]
वंचित ठेवणे	denial	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क)]
वांशिक	racial	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन)]
वांशिक गट	racial group	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क)]
व्यक्तिसंघ	association of individuals	[कलम ४ स्पष्टी]
व्यक्तिस्वातंत्र्य	liberty	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]
शारीरिक	bodily	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]
सहकार्य	co-operation	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (ख)]
स्वातंत्र्य	freedom	[अनुसूची (अनुच्छेद दोन) (क) (दोन)]